

زنگ خطر برای محققان و دانشجویان داخلی به صدا درآمده است

تور دانشگاه‌های همسایه برای استعداد‌های ایرانی

ندا افشاری

مترجم

تولید علم در دنیا با سرعت در حال پیشرفت است و دیگر استثنایی وجود ندارد. تا سال‌ها پیش

تنها کشورهای آمریکایی و اروپایی بودند که حرف اول را در تولید علم جهان می‌زدند اما حالا بعد از سرمایه‌گذاری‌هایی که کشورهای مختلف از جمله کشورهای آفریقایی، آسیایی و خاورمیانه روی تولید علم کرده‌اند، وضعیت آنها نیز نسبت به قبل بسیار بهتر شده است. فرار مغزها همواره معضلی است که

کشور ما با آن دست‌به‌گریبان بوده و در شرایط کنونی که بسیاری به دلیل عدم حمایت‌ها، خارج شدن از کشور و تحصیل در کشورهای دیگر را انتخاب می‌کنند، اقدامات و سرمایه‌گذاری‌های کشورهای خاورمیانه و همسایه ایران برای جذب استعداد‌های برتر جهان زنگ هشدار برای ما به شمار می‌رود که دولت باید

هوشمندانه در مقابل آن راهکار مناسب را ارائه دهد. این کشورها تلاش کرده‌اند با طرح‌های جدیدی چون ارائه قوانین جدید ویزا، شرایط را برای حضور هرچه راحت‌تر دانشجویان بین‌المللی و استعداد‌های برتر کشورهای دیگر فراهم کنند. در روی دیگر سکه، کشورهای جهان تلاش می‌کنند با انواع و اقسام

تسهیلات نخبگان بیشتری را به کشور خود جذب کنند تا شرایط را برای تقویت علمی فراهم کنند. اتفاقی که محدود به کشورهای معدودی نمی‌شود و حتی همسایگان ایران هم برای آن برنامه دارند. سوال دوم اما اینجاست که برنامه عملیاتی ما برای همکاری‌های علمی مشترک چیست؟

برنامه‌ریزی امارات برای جذب استعداد‌های برتر با ویزای طلایی

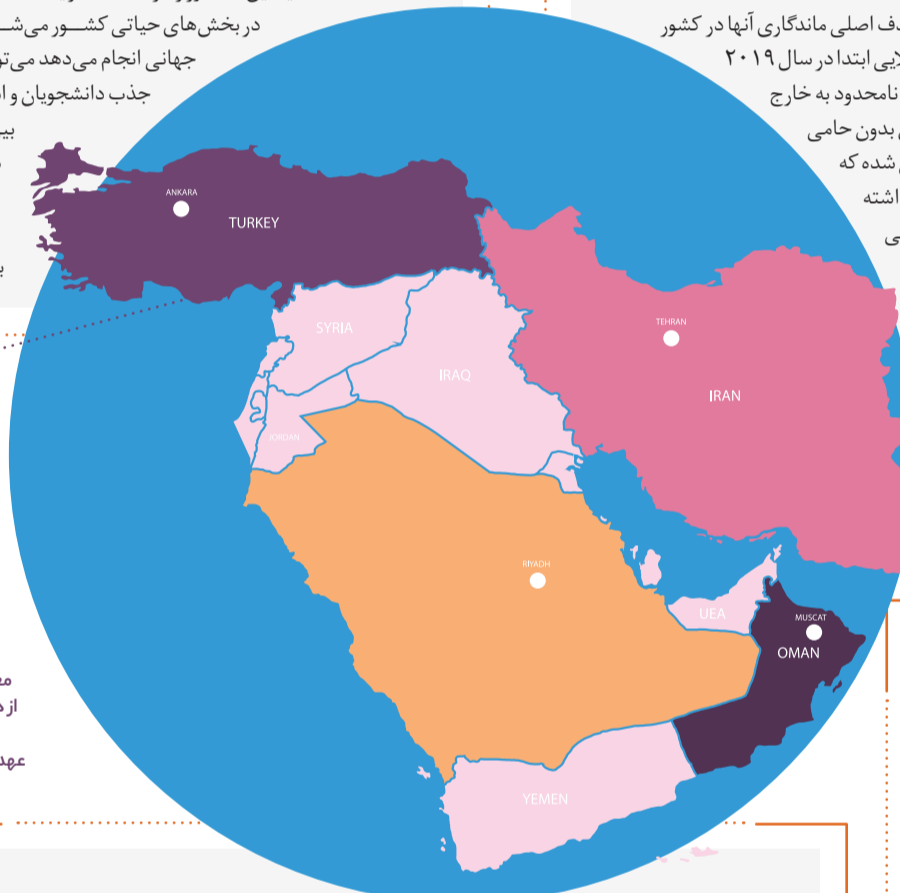
توسعه طرح ۱۰ ساله «ویزای طلایی» امارات متحده عربی فرصتی را برای محققان آماده به کار و فارغ‌التحصیلان برتر از سراسر دنیا فراهم می‌کند که هدف این کشور را برای جذب استعداد‌های جهانی در درازمدت نشان می‌دهد. طبق تصمیمات جدیدی که دولت این کشور اتخاذ کرده، معیارهای حضور دانشجویان، محققان و استعداد‌های برتر جهانی در امارات تغییر کرده و تسهیل شده و به «طرح اقامت طلایی» تغییر یافته که دسته‌بندی‌های جدید افرادی را که مشمول دریافت ویزای ۱۰ ساله می‌شوند، اعلام کرده‌اند. دانشمندان و محققانی که دستاوردهای بالایی در حوزه مطالعاتی خود دارند و نیز داوطلبانی که انتظار می‌رود مدرک دکتری یا کارشناسی ارشد از یک دانشگاه پیشروی جهانی داشته باشد، بدون در نظر گرفتن حقوق اولیه، از این کشور ویزا دریافت می‌کنند. دانشجویانی با عملکرد بالا در دانشکده‌ها و دانشگاه‌های اماراتی که بسیاری از آنها از خانواده‌های مهاجر هستند نیز تشویق می‌شوند تا برای استخدام و کسب مهارت‌های بالا در رشته‌های مختلف جذب این کشور شوند. والدین و فرزندان دارندگان ویزای طلایی می‌توانند به مدت ۱۰ سال تحت قوانین جدید از حمایت‌های مالی دولت امارات بهره‌مند شوند که به منظور ایجاد امنیت بیشتر برای کارمندان مهاجر ساکن امارات طراحی شده است.

به گزارش تایمز، در نظر گرفتن این طرح ۱۰ ساله تنها جذب استعداد‌ها به امارات نیست بلکه هدف اصلی ماندگاری آنها در کشور است و طبق برنامه قرار است استعداد‌هایی را از ۱۰ دانشگاه برتر دنیا جذب کنند. ویزای طلایی ابتدا در سال ۲۰۱۹ ارائه شد و به دارندگان این ویزا اجازه می‌دهد بدون اینکه روی اقامت آنها اثر بگذارد، در مدتی نامحدود به خارج از امارات سفر کنند. همچنین، فارغ‌التحصیلان از ۵۰ دانشگاه برتر جهان نیز با ویزای اشتغال بدون حامی مجازند تا ۱۲۰ روز در این کشور اقامت داشته باشند. این قانون جدید جایگزین قانون قبلی شده که طی آن جویندگان کار در امارات می‌توانستند با ویزای گردشگری ۳۰ روزه در این کشور اقامت داشته باشند. امارات قصد دارد با اصلاح این قوانین جدید ویزا، بسیاری از فارغ‌التحصیلان بین‌المللی سایر کشورها را به خود جلب کند.

این کشور در حال حاضر بیش از ۸۰ هزار دانشجوی بین‌المللی دارد که اغلب آنها بعد از تکمیل تحصیلات خود مجبور به ترک کشور می‌شوند. در قانون قبلی، اگر متقاضیان در انتهای یک ماه قادر به یافتن شغلی نمی‌شدند، باید امارات را ترک می‌کردند. طرح جدید ویزای طلایی تنها در یک تا دو ماه اخیر بیش از ۳۰ هزار متخصص سلامت و متخصصان اورژانس را به امارات کشانده است. با توجه به موقعیت امارات و قابلیت‌های خاصی که از نظر فناوری و پیشرفت در این کشور وجود دارد، این کشور را می‌توان یک تهدید بزرگ در منطقه برای صید استعداد‌های دانشگاهی ما به حساب آورد.

بحرین چه نقشه‌ای دارد؟

به گزارش tradearabia، بحرین به‌عنوان یکی دیگر از همسایه‌های ایران در منطقه خاورمیانه، طرحی را برای جذب استعداد‌های برتر دنیا ارائه داده است که به طرح ویزای اقامتی طلایی ۱۰ ساله معروف است. این ویزای جدید شرایط ویژه‌ای را پیش‌روی استعداد‌ها قرار می‌دهد که قرار است در آینده شرکای دائم در فرآیند توسعه این کشور باشند. دولت بحرین با ایجاد ظرفیت‌ها و فضایی محرک تلاش کرده انگیزه‌ای را در مغزها و استعداد‌های جهان ایجاد کند تا ایده‌های خلاقانه خود را به واقعیت تبدیل کند. این طرح جدید ویزای ۱۰ ساله علاوه بر جذب استعداد‌های برتر، گردشگری، خرده‌فروشی و دیگر بخش‌ها را نیز رونق می‌دهد و با فراهم آوردن فرصت‌های شغلی خوب، توسعه اقتصاد ملی بحرین را به دنبال خواهد داشت. دانشجویان خارجی در کشورهای حاشیه خلیج فارس از قدیم ویزای قابل تمدید داشته‌اند که تنها اعتبار چندساله دارد و بیشتر مربوط به ویزای اشتغال می‌شود که اقامت محدودی دارد. اما طرح اصلاح‌شده ویزای ۱۰ ساله، حق کار را در این کشور برای استعداد‌هایی که در این کشور تحصیل می‌کنند، فراهم می‌کند و طبق آن، دانشجویان و محققان جذب‌شده بدون محدودیت قادر به ورود و خروج از بحرین بوده و نیز خانواده‌های درجه‌یک آنها نیز از مزایای اقامت بهره می‌برند. البته هدف این طرح جذب سرمایه‌گذاران، کارآفرینان و استعداد‌های برتر به بحرین است. جذب استعداد‌ها از کشورهای مختلف دنیا، این کشور را در آستانه فرآیند ساخت اقتصاد دیجیتال قرار می‌دهد که منجر به پیشرفت خلاقیت و نوآوری و ایجاد تغییرات سریع در بخش‌های حیاتی کشور می‌شود. از جمله راهکارهایی که دولت بحرین برای بالا بردن شمار جذب دانشجویان و استعداد‌های جهانی انجام می‌دهد می‌توان به تلاش برای تضمین ارائه بورسیه منطقه‌ای اشاره کرد. طراحی ابزارهای شبکه‌محور برای جذب دانشجویان و استعداد‌ها در آینده‌ای نزدیک و ارتقای آموزش عالی بحرین به‌عنوان مقصدی برای دانشجویان بین‌المللی از دیگر اقدامات دولت این کشور است. اجرای سهمیه‌های دانشجویی بین‌المللی در دانشگاه‌های دولتی و اهداف مرتبط با حمایت از دانشگاه‌های خصوصی، بخشی از ابزار جذب دانشجویان را به دانشگاه‌های عالی بحرین منتقل می‌کند. امکانات فاهی شامل مسکن، امکانات ورزشی و سرگرمی نیز از دیگر شرایطی است که می‌تواند جذب استعداد‌های جهان را به دانشگاه‌های بحرین افزایش دهد.

۱۵۳ دلار

دانشجویان خارجی مقطع کارشناسی کمک هزینه ماهیانه‌ای معادل ۱۵۳ دلار از دولت دریافت می‌کنند تا از عهده هزینه‌های خود برآیند

تلاش اردن برای افزایش ثبت‌نام دانشجویان بین‌الملل

اردن کشور کوچکی در منطقه خاورمیانه محسوب می‌شود که به دلیل موقعیت جغرافیایی خاصی که دارد و پلی میان اروپا، آفریقا و آسیاست، از اهمیت بالایی برخوردار است. از این‌رو، شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی بالا، نیروی کار ماهر و بخش گردشگری خوبی دارد، پس جای تعجب نیست که این کشور در سال‌های اخیر به یکی از مقاصد اصلی تحصیلی برای دانشجویان بین‌المللی خاورمیانه تبدیل شده است. در یک دهه گذشته، تعداد دانشجویان بین‌المللی در اردن دو برابر شده به طوری که از ۲۵ هزار نفر در سال ۲۰۱۱ به بیش از ۴۷ هزار نفر در سال ۲۰۱۶ رسید. اما با توجه به کاهش شمار دانشجویان بین‌المللی در سال‌های گذشته که دنیا با همه‌گیری کرونا روبه‌رو بود، در سال ۲۰۲۲ شمار کل دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های این کشور به ۴۱ هزار و ۸۵۰ نفر رسید. اردن برای جذب بیشتر دانشجویان و استعداد‌های بین‌المللی بیشتر روی مسائل فرهنگی تمرکز کرده است. در حال حاضر از بیش از ۱۰۷ کشور دنیا در دانشگاه‌های اردن ثبت‌نام کرده‌اند که هرکدام فرهنگ‌های منحصر به خود را دارند و اردن از این مزیت استفاده می‌کند تا بتواند دانشجویان خارجی را به خود جذب کند. آنچه این گزارش ارائه داده، امتیازهایی است که کشورهای منطقه برای جذب دانشجویان بین‌المللی در پیش گرفته‌اند تا بتوانند از این فرصت برای پیشرفت خود در زمینه‌های علمی استفاده کنند و ایران باید هوشمندانه برای جلوگیری از خروج استعداد‌های خود برای ورود به بازارهای علمی پرزرق‌وبرق منطقه اقدام کند، در غیر این صورت، در سال‌های آینده شاهد خروج بیشتر مغزها از کشور خواهیم بود.

طراحی عربستان سعودی برای استعداد‌های جهانی

به گزارش zawa، وزارت آموزش عالی عربستان چند ماهی است خبر از اجرای طرح ویزای تحصیلی برای جذب دانشجویان و استعداد‌ها داده است. طرح آموزشی جاه‌طلبانه عربستان با عنوان «تحصیل در عربستان» به گونه‌ای طراحی شده که بتواند دانشجویان دانشگاهی و محققان را از ۱۶۰ کشور جهان به خود جذب کند. طبق این طرح، قرار است ویزاهای آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت به این استعداد‌ها تعلق گیرد تا بتوانند کیفیت آموزشی، خروجی‌های پژوهشی و نوآوری را در کشور خود افزایش دهند. این طرح قرار است عربستان را به مقصدی برای جذب استعداد‌های جهانی تبدیل کند و به همین ترتیب، سطح طبقه‌بندی و کارآمدی موسسات آموزش عالی این کشور را ارتقا دهند. ویزاهای کوتاه‌مدت عربستان به رشته‌هایی تعلق می‌گیرد که طی یک سال به اتمام می‌رسند و دانشجویان ورودی به این کشور به‌منظور آموزش یا شرکت در رشته‌های دانشگاهی این ویزا را دریافت می‌کنند. ویزاهای بلندمدت برای تحصیل در رشته‌های علمی و آموزشی طولانی مدت خواهد بود. به طوری که اغلب به دانشجویان و محققانی تعلق می‌گیرد که هدف آنها از ورود به عربستان تحصیلات دانشگاهی و بازدیدهای پژوهشی است. دانشجویانی که با بهره‌مندی از این دو طرح ویزا وارد عربستان می‌شوند، نیازی به حامی ندارند. طبق آخرین گزارش‌های ارائه شده، بعد از ارائه طرح جدید ویزای عربستان، آمار دانشجوی بین‌المللی ثبت‌نام کرده در دانشگاه‌های عربستان به بیش از ۵۰ هزار رسیده است. علاوه بر این، عربستان در طرح جدید موسوم به Vision ۲۰۳۰ (چشم انداز ۲۰۳۰) قرار است فرصت‌های خاصی را پیش‌روی دانشجویان و محققان خارجی برای تحصیل و اشتغال در این کشور فراهم کند. با توجه به تعاملاتی که همواره ایران با عربستان داشته، می‌توان نسبت به گرایش جوانان و استعداد‌های دانشگاهی ما به این کشور با توجه به ویزاهای ارائه‌شده هشدار داد.

بورسیه‌های دولت ترکیه برای دانشجویان

طرح بورسیه دولت ترکیه برای سال تحصیلی آتی فرصتی را برای دانشجویان بین‌المللی فراهم کرده تا بتوانند درخواست خود را به‌طور آنلاین از اوایل ژانویه ۲۰۲۳ تا اواسط فوریه ارسال کنند. بورسیه ترکیه به «بورسیه‌های بورساری ترکیه» معروف است. این بورسیه برای مقطع کارشناسی از سوی وزارت آموزش عالی این کشور ارائه می‌شود به طوری که فرصتی طلایی را پیش‌روی دانشجویان بین‌المللی قرار می‌دهد که بتوانند به‌طور رایگان در موسسات آموزش عالی این کشور تحصیل کنند. هدف اصلی ترکیه از ارائه این بورسیه‌ها، برقراری روابط دوستانه با کشورهای خارجی و ارتقای همکاری با آنهاست. دانشجویانی که از این بورسیه‌ها استفاده می‌کنند فرصت دارند تا علاوه بر کسب دانش، توسعه مهارت‌ها و استعداد‌های خود، آمادگی لازم برای حضور در دنیای سرشار از رقابت را کسب کنند. از مزایای این طرح اقامت رایگانی است که برای دانشجویان خارجی در نظر گرفته شده و دانشجویان مقطع کارشناسی در طول زمان تحصیل می‌توانند از اقامت رایگان در این کشور برخوردار شوند. به گزارش turkey-scholarship، هزینه‌های پزشکی تحت حمایت دولت از دیگر مزایای این بورسیه است و بیمه سلامت عمومی آنها را پوشش می‌دهد. دانشجویان بین‌المللی که در ترکیه تحصیل می‌کنند، زیر پوشش این بیمه سلامت عمومی قرار می‌گیرند تا به‌طور برابر از این امکان استفاده کنند. علاوه بر این، دانشجویان خارجی مقطع کارشناسی کمک هزینه ماهیانه‌ای معادل ۱۰۳ دلار از دولت دریافت می‌کنند تا از عهده هزینه‌های خود برآیند. تحصیل رایگان هم از جمله مزایایی است که دولت ترکیه برای جذب دانشجویان بین‌المللی دنبال کرده و همین امکانات می‌تواند انگیزه کافی برای خروج دانشجویان و استعداد‌های ایرانی را ایجاد کند.

عرضه ۸۴۰ محصول فناورانه در فن بازار ملی سلامت

بهرام عین‌اللهی، وزیر بهداشت در حاشیه هفتمین نمایشگاه فن بازار ملی سلامت، گفت: «در این نمایشگاه ۸۴۰ محصول فناورانه عرضه شده‌اند که در گذشته بسیاری از این محصولات خارج وارد می‌شدند. در حال حاضر ۲۵ درصد فعالیت‌های دانشگاهی کشور در حوزه سلامت هستند و تولید محصولات فناورانه داخلی موجب ۱٫۸ میلیارد دلار صرفه‌جویی ارزی شده است». وزیر بهداشت با بیان اینکه مجوز ۱۴ پارک علم و فناوری در شورای گسترش داده شده و هفت مرکز نوآوری سلامت امسال افتتاح شده‌اند، افزود: «بین دانشگاه و تجارت فاصله‌ای وجود دارد و این نمایشگاه فرصتی برای سرمایه‌گذاری و تجاری‌سازی محصولات است». در ادامه یونس پناهی، معاون تحقیقات وزیر بهداشت گفت: «هزار و ۱۲۸ شرکت دانش‌بنیان از حدود هشت هزار شرکت در حوزه سلامت فعال هستند و ۲۷ درصد سهم فروش شرکت‌های دانش‌بنیان متعلق به آنهاست». پناهی گفت: «در حال حاضر ۹۸ مرکز رشد، ۱۱ پارک علم و فناوری، ۶۴۷ محصولات سلامت‌محور، ۲۲۶۶ شرکت‌های مستقر و ۲۰۴۸ اختراعات در حوزه سلامت داریم.»

افزایش ۵۰ درصدی برگزیدگان طرح شهید وزوی بنیاد ملی نخبگان

ناصر باقری مقدم، قائم‌مقام بنیاد ملی نخبگان گفت: «در شش عرصه علمی (فنی و مهندسی، علوم پایه، علوم انسانی و تربیت بدنی، کشاورزی و منابع طبیعی، هنر و معماری و علوم پزشکی) تعداد دانشجویان برگزیده در این دوره از طرح شهید وزوی در سال جاری ۲۶۶۰ نفر است که در مقایسه با سال گذشته بالغ بر ۵۰ درصد افزایش داشته است.» او ادامه داد: «در عرصه علوم پایه رشد ۹۰ درصدی، در عرصه علوم انسانی رشد ۷۵ درصدی و در عرصه کشاورزی رشد ۹۰ درصدی را در تعداد پذیرفته‌شدگان در طرح توسعه فعالیت‌های علمی و فرهنگی دانشجویان و طلاب مستعد تحصیلی (طرح شهید وزوی) شاهد هستیم که پس از تهران، به ترتیب استان‌های اصفهان، آذربایجان شرقی، فارس، البرز و خراسان رضوی دارای بیشترین تعداد برگزیده هستند.» باقری مقدم گفت: «برای حمایت از دانشجویان مستعد مشغول در استان‌های کمتربرخوردار در رشته‌هایی که مزیت نسبی در استان داشته باشند، در صورتی که افراد حداقل ۹۰ درصد امتیاز حدنصاب را کسب کرده باشند، در این دوره برای استفاده از تسهیلات طرح شهید وزوی انتخاب شده‌اند.»

عامل اصلی مهاجرت کادر درمان به خارج

سیمین کاظمی، محقق جامعه‌شناس در نشست تخصصی بررسی آینده جمعیتی ایران از اجرای طرح تحقیقاتی با موضوع «مهاجرت کادر درمان» خبر داد و گفت: «بر اساس نتایج به‌دست آمده از این مطالعه، هشت عامل وضعیت نامطلوب تحصیلی، وضعیت نامطلوب شغلی، تنزل جایگاه اجتماعی پزشکان، فقدان تعادل کاری و شغلی، فقدان انگیزه، تاثیرپذیری از دیگران، شرایط عمومی کشور (اقتصادی، سیاسی و اجتماعی) و مقایسه وضعیت ایران با سایر کشورها در مهاجرت کادر درمان موثر بوده است.» او با اشاره به شرایط نامطلوب دانشجویان پزشکی، یادآور شد: «کیفیت آموزش‌های ارائه‌شده به دانشجویان رشته پزشکی و سایر رشته‌های مرتبط با آن بالانگیز نیست، ضمن اینکه در این رشته‌ها سلسله‌مراتبی حاکم است که این امر برای دانشجویان قابل قبول نیست.» کاظمی مشکلات معیشتی و شرایط نامطلوب شغلی را از دیگر چالش‌های دانشجویان رشته‌های پزشکی نام برد و یادآور شد: «اقلیتی از پزشکان که سهام بیمارستان‌ها را خریداری کرده‌اند، دارای درآمد‌های بسیار بالایی هستند و به دلیل وجود همین جمعیت اقلیت، تصور عموم جامعه بر این است که همه پزشکان دارای درآمد‌های بالایی هستند.»